

Nagy Attila Tibor

A Sargentini-jelentés hatásai a jelenben és jelentősége a magyar történelemben

A magyar történelemben nem ismeretlen ellenállást és tüntetéssorozatokat ugyan meghirdetett Gyurcsány Ferenc az Európai Parlament Sargentini-jelentést elfogadó határozata után, ám relevánsan új belpolitikai helyzet egyelőre nem alakult ki és kevés esély is mutatkozik arra, hogy jelentős változás történjen a belpolitikai viszonyokban. Nemcsak a Fidesz továbbra is elsöprő népszerűsége, és domináns helyzete miatt van ez így, hanem azért is, mert a magyar politika képes többször is belépni ugyanabba a folyóba. Másként fogalmazva: Orbán Viktor és a kormányoldal nemcsak a magyar jelent, hanem a múltunkat is jobban érti.

A jelentés körüli folyamatok ugyanakkor azt hozták magukkal, hogy ma már nemcsak a magyar politikára hatnak a külföldi események, hanem a magyar belpolitika, pontosabban Orbán politikája hat az európai politikára, az egyes országokon belüli belpolitikai diskurzusra. A Sargentini-jelentés kapcsán Németországban, Ausztriában, Csehországban, Horvátországban, vagy Lengyelországban az egyes politikai erők állást foglaltak az orbáni politika mellett vagy ellene.

A továbbiakban a Sargentini-jelentés elfogadásának négy szintjét vesszük szemügyre:

1) európai 2) belpolitikai 3) történelmi 4) értékbeli dimenzióját.

1) Európai dimenzió

Orbán nem titkolta, hogy egyfajta bevándorlásellenes egységfrontot kíván Merkelrel és Macronnal szemben kialakítani a visegrádi együttműködés (V4: Lengyelország, Szlovákia, Csehország, Magyarország), valamint néhány bevándorlásellenes, illetve bevándorlást erősebben korlátozni kívánó párt (pl. a német CSU, a Matteo Salvini-féle olasz Liga, a le Pen féle Nemzeti Gyűlés, korábbi Nemzeti Front) támogatásával. Végső soron ezen politikai erőknek a 2019. májusi európai parlamenti választásokon való megerősödését látatja kívánatosnak. Nem volt még magyar miniszterelnök az elmúlt harminc évben, aki ilyen nyíltan kiment volna az európai politikai színtérre és el tudta volna érni, hogy az EU egyik befolyásos politikusának tartsák. Márpedig Orbán Viktor esetében pont ez történt. Jól mutatja ezt a tekintélyes Politico európai kiadásának [azon 2016-os összeállítása](#), amelyik Orbánt az EU folyamatait leginkább befolyásolni képes politikusának választotta. Nem csoda ugyanakkor,

hogyan aki az európai politikai színtéren ilyen karakteresen megnyilvánul és az EU két legnagyobb hatalmának – Németország és Franciaország – vezetőivel szemben határozza meg magát, azt ellencsapások is érik. Ilyen ellencsapásnak is lehet minősíteni, hogy a Fidesz helyzete az EPP-n belül megrendült, még ha a magyarországi jogállamisággal kapcsolatos európai kritikák nem most, hanem már a médiaszabályozás 2010 végi elfogadása után megjelentek.

Ellentétben tehát a magyarországi kormánypárti médiarendszer és a Fidesz tállalásával, nem elsősorban a bevándorlás miatt érte kritika a Sargentini-jelentésben és az azzal kapcsolatos diskurzusban az Orbán - kormányt. Erre hivatkozni azért is legfeljebb részízgagság, mert az illegális bevándorlás, sőt a menedékkérők kötelező elosztása ellen következetesen fellépő Sebastian Kurz osztrák néppárti kancellár is a Fidesz ellen fordult, és kiállt a 7. cikk szerinti eljárás elindítása mellett. A helyzet komplexitását ugyanakkor mutatja, hogy Kurznak tavaly őszi hivatalba lépése után az Európai Bizottság elnökénél, majd Angela Merkel német kancellárnál is egyértelművé kellett tennie, hogy a szélsőjobboldalnak számító FPÖ-vel létrehozott koalíció nem jelenti az európai értékektől való elfordulást. Az osztrák vezetőnek figyelembe kellett vennie azt is, hogy Angela Merkel még meggyengült pozíciójában is egy nagy befolyású országnak a vezetője, márpedig Németország Ausztria számára mindig is egy kiemelt fontosságú partner volt. Hogy ez mennyire így van, bizonyítja a 2018. szeptember 16-i [Kurz-Merkel sajtótájékoztató](#) is, amelyben Kurz egyetértett abban a német kancellárral, hogy meg kell erősíteni az EU határügyi ügynökségét, a Frontexet.

Bár Kurz hatalomra jutását a Fidesz közeli magyarországi médiarendszer és maga a kormánypárt is 2017 végén bizakodással fogadta (hiszen a menekültkérdés ügyében közelebb került az osztrák és a magyar kormányzati megközelítés), hamarosan kiderült, hogy a Paks II beruházás, a magyar termőföldforgalmi törvény, vagy az Ausztriában dolgozó magyar munkavállalók szociális juttatásai ügyében már komoly nézetkülönbségek alakultak ki az ausztriai és a magyarországi kormány között. Ezt figyelembe véve már nem is meglepő, hogy ha Kurz és az osztrák ÖVP úgy ítélték meg, hogy politikailag nem kifizetődő kiállni a Sargentini-jelentés kapcsán az Orbán-kormány mellett. Így [a Fidesznek az FPÖ támogatásával kellett beéernie](#).

2) A hazai szint

Miközben az ellenzék még nem tért magához az április 8-i választási vereség, és a Fidesz harmadik kétharmadájának sokkjából, a kormányoldal lényegében már egy hónapja elkezdte az európai parlamenti választási kampányát. A Fidesz kampányüzenete teljesen egyértelmű: a jövő évi EP választások legfontosabb kérdése a migráció, vagyis a

bevándorlásellenes pártokat kell megerősíteni, hazai vonatkozásban pedig a Fideszt kell támogatni.

A nagy részben lebénult, egymással is vetélkedő, saját belső pártharcai által is sújtott ellenzék ehhez képest késésben van: közülük eddig egyik sem volt képes kampányüzenetet megfogalmazni. Az elsősorban a magyar baloldali-liberális pártok (MSZP, DK, Párbeszéd, Liberálisok) által hirdetett üzenetek nem lépnek túl ez eddigi Európa-képen: az EU az ő tálalásukban egy *jóságos aktorként* jelenik meg, amelyik a Sargentini-jelentés elfogadásával igyekszik megfékezni a demokrácia-és jogállamiságleépítő Orbán-rendszert, így támogatták annak megszavazását. Elvértve fordul elő, hogy a magyar balliberális oldal kritikát fogalmaz meg az Európai Unióval szemben, ezt olykor Karácsony Gergely, a Párbeszéd társelnöke tette meg. Az EU és az Orbán-kormány, a jó és rossz erőként való bemutatását és ezek szembeállítását az elmúlt nyolc évben már nagyon sokszor láthattuk az ellenzék ezen részétől – az országgyűlési választások eredményei azt mutatják, hogy nem nagy sikerrel.

Az LMP – félve a kormánypárti *lehazaárulózástól* – felemás döntést hozott, amikor is EP-képviselőjük, Meszerics Tamás nem nyomott gombot az ominózus szavazáson, felerősítve a balliberális oldalon azt az érzetet és szemrehányást, hogy az LMP valójában a Fidesz érdekeinek megfelelően jár el. A Jobbik EP-képviselője, Balczó Zoltán pedig – némileg követve az LMP magatartását – tartózkodó szavazatot adott le az Európai Parlamentben. Az LMP és a Jobbik magatartása olyan problémát vet fel, hogy egyrészt-másrészt állásfoglalásra ad csak lehetőséget. Egyfelől alapvetően jogosnak tartják a Sargentini-jelentésnek az Orbán-kormány jogállamisághoz való hozzáállását, mégsem merték megszavazni azt, félve a belpolitikai károktól. Ennek következménye, hogy hiányzik belőle a karakteres állásfoglalás, nem kommunikálható könnyen és egyértelműen egy olyan típusú szavazó számára, aki nem intenzíven követi a politikai eseményeket. Márpedig a Medián felmérése szerint [a magyar lakosság nagy többségét pont ilyen típusú szavazók alkotják.](#)

Ezzel szemben bár a Fidesz kommunikációja sem tartalmaz újdonságot, ám az nagyon is egyértelmű, ebből adódóan az alacsonyabb iskolai végzettségű választó számára jól érthető, már csak azért is, mert erőteljes érzelmi töltete van – nem melleleg médiafölényének köszönhetően nagyon sok választóhoz el tudja juttatni az üzeneteit. A kormányoldal üzenetei tehát nem tartalmaznak újdonságot akkor, amikor a Sargentini-jelentés megszavazását a bevándorlás-párti erőknek tulajdonítja, hiszen a 2015-ös menekültválság óta azzal az üzenettel operál a kormányoldal, hogy a Magyarországot ért európai támadások azért történnek, mert az Orbán-kormány elutasította a migrációt. A mostani Fidesz-kommunikációnak van egy negatív kampányeleme is, amelyben a nemzeti érdekek elárulásával, hazaárulással vádolják az ellenzék azon tagjait, amelyek támogatták a Sargentini-jelentést.

Az M1 állami média honlapján ennek megfelelően „[Hűtlen volt hazájához a magyar ellenzék](#)” címmel látta el az egyik tudósítását. A jelentést megszavazó magyar képviselők hazaárulást követtek el – fogalmazott egy pár nap múlva a KDNP Harrach Péter (KDNP) Kocsis Máté (Fidesz) frakcióvezetővel közösen tartott [sajtótájékoztatóján](#). Ez sem új elem, hiszen a Tavares-jelentés kapcsán 2013-ban a Fidesz sikeres kommunikációjában az ellenzék az Európai Unió, pontosabban „Brüsszel” támogatójának tüntette fel, magát pedig a magyar nemzeti érdekek védelmezőjeként mutatta. A kormányoldal azóta is eredményesen osztja fel a magyar politikát „nemzetvédőkre”, és „hazaárulókra”, utóbbiak szerepét az ellenzék látja el ebben a narratívában. Jól látható, hogy a Sargentini-jelentés elfogadása után a kormányoldal erre a sikerrel kecsegtető kommunikációs panelre is támaszkodik és figyelemre méltó, hogy az ellenzék, annak is főleg a baloldali - liberális része mennyire nem képes már hosszú évek óta ebből a csapdahelyzetből kijönni.

Ezt a helyzetet a Fidesz nagy mértékben elősegítette, de az érintett ellenzéki pártok maguk is komoly felelősséget viselnek ezért. Az elemzésnek ezúttal nem témája, de mi már többször felhívtuk a figyelmet arra, hogy a magyar baloldali-liberális oldal nem nagyon tud mit kezdeni a magyar nemzeti kérdéssel - itt a Fidesz, illetve [a magyar jobboldal előnye egyértelmű](#). E problematika összekapcsolódik az Európai Unióval, amelyet a magyar baloldali-liberális felfogás szerint: az EU valójában a saját kormányától védelmezi a magyar lakosságot, vagyis „Európa” a Fidesz túlkapásai „ellen van”. Ahogy Csizmadia Ervin rámutatott: a mai magyar ellenzék követi a maga statikus Európa-képét, [a Fidesz ezzel szemben hisz abban, hogy maga is formálni tudja Európa jövőjét](#). Ehhez képest a magyar baloldali-liberális oldal (beleértve nemcsak politikusokat, de publicistákat, elemzőket is) az Európai Unióhoz már majdnem három évtizede szinte kritika nélkül viszonyul, és sok esetben az EU elleni magyar jobboldali bírálatokat az Európától való elfordulásnak, káros nacionalizmusnak bélyegzett.

Holott a 2008-as világgazdasági válság Európát ért hatásai, a 2016-as Brexit népszavazás, a bevándorlótömegek nyugat-európai társadalmakba való beilleszkedési nehézségei, kihívásai egyértelműen mutatták, hogy van helye az Európai Unió kritikájának. Ráadásul Európa nem csak a mainstream, hagyományos pártok politikai hazája, számos EU - tagállamban vannak jelen radikális jobboldali, euroszkeptikus erők (lásd pl. a német AfD-t, a Svéd Demokratákat, vagy a már említett olasz Ligát), nem jelentéktelen parlamenti jelenléttel. Az Európai Unió tehát túlságosan sokszínű ahhoz, hogy úgy idealizálni lehessen, ahogy azt a baloldali-liberális oldal tette és emiatt nem is tudott hatékony ellenválaszokat kitalálni a Fidesz Európa - politikájára, amelyik viszont nagyon is számot vetett és vet az Európai Unió problémáival. Az Orbán-kormány EU-val szembeni nemegyszer érdes, kemény stílusa belpolitikailag kifejezetten hasznosnak bizonyult (erről még lesz szó), kifelé azonban megnehezítette a párt dolgát, jól mutatja ezt a párt EPP-n belüli helyzetének rosszabbodása.

A 7. cikk szerinti eljárás megindítása belpolitikailag jól illeszkedik a Fidesz eddigi kommunikációs tevékenységébe, amennyiben felhívja a figyelmet arra, hogy meg kell védeni Magyarországot a külső támadásokkal (most a 7. cikk szerinti eljárással) szemben. Ez az eljárás ráadásul hosszú ideig tart majd, ebben és más ügyben is folyamatos konfliktusok várhatóak az EU irányító szervei (Európai Parlament, Európai Bizottság) és a magyar kormány között, ezen nézeteltérések és a 7. cikk szerinti eljárás bőven kitarthat a 2019-es európai parlamenti választásokig. Ezekből a konfliktusokból, köszönhetően az eddigi fideszes kommunikációnak is, eddig a kormányoldal jött ki jobban belföldön.

A sikeres kormányzati kommunikációnak három jellemzőjét mutatjuk be:

1) „*A nemzeti szuverenitást a Fidesz védi meg*” beállítás: A párt már *A polgári Magyarországért* elnevezésű 1996-os vitairatában is egyértelművé tette, hogy fontosnak tartja az EU-hoz való tartozást, de nem kritika nélkül, hanem a magyar nemzeti érdekek érvényesítésével. A párt ilyen értelemben következetes, hiszen azóta mind ellenzékben, mind kormányon képviselte, 2010 óta pedig vállalta a nyílt konfliktusokat nem csak az Európai Unió szerveivel, hanem Magyarország legfontosabb európai partnerével, Németországgal is.

2) „*A nemzeti szuverenitás véd a migráció ellen*”: A nemzeti szuverenitás része a határok ellenőrzése, annak megállapítása, hogy az adott állam kit enged be a területére, márpedig a határkerítés 2015-ös felépítése pont az illegális migráció ellen védett. Több kutatás is igazolta, hogy a magyar lakosság többsége idegenkedik a bevándorlástól. Ezért a Fidesz ezt ellenző narratívája nem véletlenül talált széles körű helyeslésre, amint azt a 2018-as országgyűlési választás is bizonyította, hiszen a Fidesz legfontosabb kampánymondanivalója éppen a bevándorlásellenesség volt. A párt tehát most is, és korábban is összekapcsolta a nemzeti szuverenitás szükségességét a bevándorlás-ellenességgel.

3) „*Az EU politikusok többsége bevándorlás párti*”: A Fidesz a magyar választók körében széles körű konszenzust tudott felvonultatni a bevándorlás ellen, és a Sargentini-jelentés kapcsán is érdeke bevándorlás pártinak beállítani az azt megszavazó európai parlamenti képviselőket, és a magyar ellenzék minél nagyobb arányát. Ezt nagyban elősegíti, hogy a magyar baloldal (MSZP, DK, Liberálisok, Párbeszéd, Együtt) 2015-ben még határozottan elítélte a kerítést, ráadásul úgy, hogy sem akkor, sem később nem volt képes érdemi koncepciót vázolni a menekültválság megoldására, és ez arra a Jobbikra is igaz, amelyik támogatta a határkerítést. A Fidesz itt is előnybe került, mert máig azt hangoztatja, hogy a (muszlim) bevándorlást lehetőleg már az EU külső határainál meg kell állítani, mert az fenyegetést jelent az eddigi európai kultúrára és életmódra (ebből is látható, hogy ebben az érvelésben erőteljes érzelmi töltet van).

Összefoglalva: Eddig a Fidesz és az őt támogató médiabirodalom és véleményvezérek nézőpontja győzedelmeskedett a magyar választók körében, miszerint: a magyar ellenzék „Brüsszel” és az EU egyértelmű támogatója, hazaáruló, emellett bevándorlás párti. Ezzel szemben Orbán Viktor kormánya a magyar nemzet érdekeit képviseli akár az EU-val szemben is, elutasítva a veszélyes migrációt. Mivel ez a fajta beállítást eddig sikeres volt, nem meglepő, hogy a Fidesz ezt a Sargentini-jelentés kapcsán is alkalmazza és igyekszik ezt a belpolitikai ellenfeleire erőltetni. Ebből a helyzetből nehéz az ellenzéknek jól kijönnie, amikor egymással is folyamatosan vetélkedik, megosztott és még komoly európai kitekintéssel, kapcsolatrendszerrel rendelkező aktív politikussal sem rendelkezik. Kivéve Gyurcsány Ferencet, a DK elnökét és volt miniszterelnököt – ő viszont idehaza alacsony népszerűségi értékekkel rendelkezik.

3) A történeti dimenzió, avagy a *hazaárulózás* története

Az Országgyűlés 2018. szeptember 17-i ülésén Harrach Péter, a KDNP frakcióvezetője hazaárulásnak nevezte a Sargentini-jelentés támogatását, Szabó Tímea, az ellenzéki Párbeszéd frakcióvezetője a magyar miniszterelnököt nevezte árulónak. A *hazaárulózás* azonban egyáltalán nem új a magyar politikatörténetben. Ez például a nagyobb külső hatalmakhoz való viszonyulás során is előfordult, amikor arról volt szó, hogy ki képviseli igazán a magyar nemzeti érdekeket. A XIX. század második felében a képviselőházi vitákban hazafias versengés volt megfigyelhető a kormánypárt és az akkori, szintén több részből álló ellenzék között. Utóbbiak közül a függetlenségi pártiak a 48-as alapon kívántak minél nagyobb önállóságot kiharcolni a Habsburgokkal szemben, és ehhez képest a kormányoldalt vádolta azzal, hogy túlságosan aláveti magát „Bécs” akaratának. A közjogi küzdelmeknek a nemzeti kérdéssel való összekapcsolódása (lásd a „véderőtörvény” körüli hosszú vitákat) végleg elrontotta a légkört; és a Képviselőházban többször is *lehazaárulózták* egymást a törvényhozás tagjai. Például nem sokkal a Monarchia felbomlása előtt 1918 őszén Károly Mihály pacifizmus mellett érvelő beszéde közben [szabadultak el az indulatok](#), amikor is Lovászy Márton közbeszólt és az antant melletti kiegyezés mellett érvelt. A gyorsírói jegyzőkönyv szerint a bekiabáló képviselők hazaárulónak, gazembernek, az antant fizetett ügynökének nevezték Lovászyt.

A Horthy korszakban a nemzeti politikát alapvetően a trianoni békeszerződés revíziója iránti törekvés határozta meg, ezen belül az, hogy a revíziót mely külső hatalmakkal való szövetségben lehet végrehajtani. A *hazaárulózás* azonban más tekintetben is megjelent: [Peyer Károly szociáldemokrata képviselő 1928-ban](#) a házszabály-módosításokat ellenezve a

szabadságjogok korlátozását vetette a kormányoldal szemére, úgy vélte, hogy az igazi hazaárulás a munkások alacsony béren való foglalkoztatása, munkanélkülivé tétele. Felszólalását mai ellenzéki fülnek ismerős kifejezésekkel zárta: *„Amikor a közéletben nem látunk mást, mint panamát és korrupciót, nem látunk mást, mint öngyilkosságot, csődöt, jogfosztottságot, újabb és újabb korlátozását a szabadságjogoknak, akkor itt minden becsületes és tisztességes embernek fel kell emelnie tiltakozó szavát ez ellen, mert hiszen elmúlt már az az idő, amikor újabb és újabb jogfosztással lehetett korlátozni ennek a szerencsétlen, agyonsanyargatott népnek az életét. Meg vagyok róla győződve, hogy ennek az újabb jogfosztásnak a magyar közvéleményben lesz olyan visszhangja, hogy végre elsöpri ezt az egész rendszert és ennek a rendszernek politikai alapjait.”*

A sokszoros *hazaárulózás* a politikai haszonszerzés lenyomata volt, és az idő múlásával mind súlyosabb kudarcok érték ezen nemzeti politika megvalósítását (lásd Trianont, a két világháború súlyos vereségeit és veszteségeit). A tartós sikertelenség pedig természetesen kihatott a magyarországi politikai elit hangulatára is.

A Horthy-rendszer bukását követő szocialista korszak (1949-1990) a nemzeti érzést lefojtó, pontosabban a Szovjetunióval való internacionalista barátságot hangsúlyozta és a magyarságot a szocialista nemzetközi közösség részeként ábrázolta. A nacionalizmust szembeállította az igazi hazafisággal, amely alatt a szocialista építőmunkát értette, a nacionalizmus elleni harcot pedig kötelezővé tette. *„A nacionalizmus az elmúlt száz évben csak pusztulást és katasztrófát hozott a népnek”* – vallotta az MSZMP 1959-ben¹.

Az 1989/90-es rendszerváltozás gyorsan visszahozta a nemzeti kérdések fontosságát, amit jól mutat a koronás címer 1990-es vagy az ukrán-magyar alapszerződés 1993-as parlamenti vitája. Utóbbi azért is érdekes, mert az alapszerződés jobboldali kritikusai szintén hazaárulást emlegettek, ugyanis úgy vélték, hogy az Antall-kormány túlságosan feladta a magyarság érdekeit az ukrán féllel szemben. A Fidesz tartós felemelkedése akkor indult meg a Horn-kormány ideje alatt, amikor is elismerte a nemzeti értékek és érdekek fontosságát, ugyanis ezzel fokozatosan sikerült elfogadtatnia magát a jobboldali választói tömegekkel, ezt a szemlélet tükrözi a már említett Fidesz-vitairat is. Fontos tanulság a mára nézve, hogy a Fidesz ellenékben sem csupán reagált a kormány lépésire és intézkedéseire, hanem a maga alternatíváját összekapcsolta a magyarság érdekeinek képviselésével, köztük a határon túli magyarokért való kiállással. Jól mutatta ezt a román-magyar alapszerződésről szóló 1996-os

¹ A burzsoá nacionalizmusról és a szocialista hazafiságról. A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1956-1962. 358.-380.

rendkívüli parlamenti ülés, amelyben Orbán Viktor nagy hatású beszédben vázolta a nemzeti öntudat fontosságát. A nemzeti politika kommunikálása a Fideszt tartósan versenyképessé tette a hazai politikai színtéren és ennek profi kivitelezését láthattuk az elmúlt években tőle kormányzati pozícióban. Látni kell, hogy nemcsak *hazaárulózsárról* van szó, hiszen a Fidesz számtalanszor felidézte a magyarság szabadságharcait, vagy visszautalt olyan nemzeti hősöknek tekintett nagy hatású történelmi személyiségekre, mint Kossuth Lajos, vagyis a múlt olyan pontjaihoz nyúlt vissza, amelyek megítélését illetően szélesebb egyetértést ki lehetett alakítani.

Külpolitikai dimenzió

Végezetül fel kell hívni figyelmet arra a körülményre, hogy a Sargentini-jelentés magyarországi visszhangja is jól mutatja: a Fidesz már nem tekinti magától értetődőnek azt a korábbi, 1990 után kialakult magyarországi politikai konszenzust, mely szerint az ország sorsát, szövetségi rendszerét feltétlenül az euróatlanti világhoz, azaz a NATO-hoz és az Európai Unióhoz kell kötni; és így az ebben lévő szövetségi rendszereket, nagyhatalmakat még csak kritizálni sem szabad. Az Orbán-kormány által meghirdetett „*keleti nyitás*” nem jelentette és most sem jelenti az ebből az euroatlanti integrációs szövetségből való kilépést, de azt igen, hogy a szövetségen (az EU-n) belül olykor merni kell ütközéseket vállalni, a nemzeti érdekek képviselete nevében. Ehhez hozzá kell tenni, hogy Orbán Viktor és az őt támogató agytrösztök, értelmiségiek, publicisták a 2008-as válság hatásaként már nem hisznek a nyugati világrend feltétlen dominanciájában (lásd pl. Kína felemelkedését, Oroszország geopolitikai aktivitását); és ebből adódón a liberális demokráciában sem, sőt, azt egyesek el is utasítják, ahogy azt Orbán illiberális államot emlegető tusványfördői beszéde is jelezte.

A magyar ellenzék ehhez képest megelégedett azzal, hogy tiltakozzon az ellen, hogy „*Orbán kivezessen minket Európából*”. A DK a 2018-as választási kampányának egyik eleme „*Orbán vagy Európa*” közötti választásra alapozta, [a szeptember 16-i ellenzéki tüntetés](#) is hasonló tartalmú üzenetet fogalmazott meg. Míg a kormányfő és a mögötte lévő értelmiségiek a világpolitikát egymással versengő hatalmi központoknak látják és láttatják; és az eddigi megszokottól eltérő megközelítéseknek adnak teret (lásd [a Mandiner francia filozófusokkal készített interjúsorozatát](#)). Az ellenzéki oldal szemmel láthatóan megrekedt [Francis Fukuyama 1989-es írásának](#) hangulatában, amikor is a rendszerváltozások következtében a liberális demokrácia tűnt az egyértelműen egyedüli sikeres hatalomgyakorlási modellnek a világon. Holott nyugati szerzők is jelentetnek meg ma már olyan írásokat, amelyek a nyugati világrend hanyatlásáról, vagy legalábbis az azt érintő komoly kihívásokról szólnak. Ráadásul Donald

Trump amerikai elnök is részben újraértelmezi az eddig ismert nyugati szövetségi rendszert, amely során feltételekhez köti a nyugati szövetségesek melletti elköteleződést.

Seth Cropsey, a Center for American Seapower intézet vezetője és Harry Halem úgy vélik, hogy az USA-t és a nyugati államokat erőteljes megosztottságok sújtják, miközben katonailag mind nehezebben veszik fel a versenyt a kínaiakkal, irániakkal és más atomhatalmakkal. A nyugati magállamok mindinkább ambivalensen viszonyulnak azokhoz az értékekhez, amelyek a nyugati kultúrát alakították. A nyugati vezetést érő fenyegetések megsokszorozódtak azóta, hogy azt kihívások érik a szláv-ortodox, kínai és az iszlám civilizációk részéről – [fogalmazznak a szerzők](#). Ha igaz, hogy véget ért az 1990-es évek időszaka (amikor is a Szovjetunió felbomlása után az USA számított az egyedüli szuperhatalomnak), és ma már Kína, India és Oroszország is meghatározó befolyást gyakorol a világpolitikára, akkor többpólusú világrendről is beszélhetünk. Így nem véletlen, hogy az orbáni külpolitika nem kíván kizárólag a nyugati világrendszerben gondolkodni és szeretne más hatalmakkal (így pl. Oroszország és Kína mellett a befolyásos Törökországgal) is jó kapcsolatot teremteni, függetlenül azok demokráciához, jogállamisághoz viszonyulásától.

Az Európai Unió, mint a nyugati világ része, az orbáni felfogás szerint a gyengülés jeleit mutatja, épp ezért is legitim más nagyhatalmakkal is komolyabb kapcsolatokat kialakítani. Mivel még nem érte el Magyarországot egy új világgazdasági válság és annak esetleges lakosságot érintő hatásai, vagy a külpolitikai konfliktusok miatt nem adódott az ország számára kezelhetetlen helyzet – így a magyar ellenzéknek a választók előtt még nem sikerült bebizonyítania az orbáni külpolitikai gondolkodás tarthatatlanságát.

Véggövetkeztetés

Gyurcsány ma már a „*diktátúra*” megdöntéséről beszél egy külföldi területen elfogadott Sargentini-jelentés hátszelén. Az ugyan igaz, hogy az elmúlt 170 év rendszerváltozásait nagyon komoly külpolitikai fordulatok, megrázkódtatások segítették elő: ilyen volt az I. világháború után a Monarchia politikai rendszerének megszűnése, a II. világháború a Horthy-rendszer végét hozta el, az 1989/90-es rendszerváltozás egyik fő katalizátora pedig a gorbacsovi nyitás, illetve a világrendszer akkori radikális átalakulása volt. Bár a politikával foglalkozó magyar médiumok és sajtó nagy teret szenteltek az Európai Parlament határozatának, de kétséges, hogy a Sargentini-jelentés az imént felsoroltakhoz hasonló külpolitikai fordulatokhoz vezetne és az Orbán-rendszer hatalmának bukásával járna. Ehhez az Orbánt kritizáló külföldi erőknél sokkal nagyobb erőfeszítést kellene tenniük, így pl. sok pénzt, erőforrást kellene juttatniuk az ellenzéki médiumoknak és sajtónak, valamint az Orbánnal szemben álló hazai politikai erőknél, hogy azok meg tudjanak erősödni. Hat-hét

évvel ezelőtt még nem tűnt annyira fontosnak Magyarország, hogy a külföldi Orbán-ellenes politikai erők komoly erőfeszítéseket tegyenek a miniszterelnök megbuktatására.

Csakhogyan éppen azáltal, hogy Orbán az európai politika színterén játszik (jól mutatja ezt az iránta való nemzetközi sajtóérdeklődés is), valamint a 2019-es európai parlamenti választásokat a vele szimpatizáló más európai pártok erősödésére is fel kívánja használni a belpolitikai sikeren túl, ezáltal *Magyarország jelentőségét is megnövelte*. Mivel ő az egyik olyan politikus az Európai Unióban, aki alapvetően megértően viszonyul Vlagyimir Putyin orosz elnökhöz, *most már fontosabb külföldről az ő megbuktatása is*. Ehhez persze a belpolitikai feltételeknek is össze kellene állniuk: a kilenc releváns pártból (Jobbik, MSZP, DK, Párbeszéd, LMP, Mi Hazánk, Liberálisok, Momentum, Magyar Kétfarkú Kutypárt) álló, vezéregyéniség nélküli ellenzék egy népszerű Fidesszel szemben jelenleg nem tűnik olyanoknak, amelyet komoly külföldi érdekcsoportok hatékonyan tudnának támogatni.